

KNIHY ZÁHAD

JAN A. NOVÁK

Hory a kopce opředené tajemstvím

Horské svatyně,
obětiště a sídla bohů
v České republice

KNIHY ZÁHAD

JAN A. NOVÁK

Hory a kopce opředené tajemstvím

Horské svatyně,
obětiště a sídla bohů
v České republice

Copyright © Jan Antonín Novák, 2013
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Jan Antonín Novák, 2013
Redakční úprava Miroslav Kozák
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Elektronické formáty Dagmar Wankowska
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek, 2013
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7543-184-4 (pdf)

Úvod

Vrchol každého kopce není jen místo dalekého rozhledu. Je to také místo zvláštní mystické osamělosti – blíž k obloze, dál od lidí a všeho pozemského. Místo, které nutí myslet jinak. Některé vrcholky k tomu mají obzvlášť velké nadání, a tak je lidé ode dávna vyhrazovali silám, které nejsou z tohoto světa. Silám někdy dobrým, jindy zlým, nejčastěji ale takovým, které stojí mimo kategorie našeho hmotného světa. Lze si je naklonit nebo zneprátnit, lze se jich bát nebo dělat, že nejsou, ale porozumět jim beze zbytku nikdy nelze.

Naše země je takových mystických kopců a hor plná. O některých z nich byly popsány celé stohy knih – to je třeba případ Řípu, Blaníku, Vyšehradu... U jiných se zachovala jen narážka ve starých textech, útržkovitá pověst zjevně vytržená z jakýchsi dávno zapomenutých souvislostí, podivný archeologický nález... Proto nejde přistupovat ke všem stejně. Budeme se snažit o každém říct všechno podstatné, ale nebudeme si vymýšlet. Takže některý vydá na mnoho stránek, jiný jen na pár odstavců a některé se nám sem z důvodu rozsahu textu nevešly vůbec. A autorovi nezbude než doufat, že duchové takto postižených kopců pochopí a odpustí...

Především se ale budeme snažit nezdržovat se příliš u věcí všeobecně známých. Tohle není opakování z hodin dějepisu či povinné jiráskovské četby. Tohle je výprava do neznáma, do hlubin tajemné minulosti.

Tato kniha může být inspirací pro plánování výletních tras – ale nejen to. Není to jen průvodce na cestě k tajemným místům, ale především zábavné čtení plné zajímavých a někdy i málo známých informací. Usiluje o to, být dobrým společníkem nejen

na výletech, ale i ve dnech, kdy se do přírody z nejrůznějších důvodů vyrazit nedá nebo se prostě jen nechce.

Tomu odpovídá i členění textu. Pro snadnou orientaci tu jsou hory a kopce seřazené abecedně, pro potřeby turistů ale nechybí u každé ani základní údaje o poloze. Jsou tu také odkazy na stránky s informacemi o jiných mystických kopcích poblíž a upozornění na další zajímavé lokality, které by bylo možné v rámci výletu navštívit.

1

Bacín

Kult z časů Atlantidy

Název: Bacín • nejvyšší bod: 499 m n. m. • souřadnice GPS: 49° 53' 48" N; 14° 06' 12" E

• kde se nachází: Český kras • další blízké kopce: Tetín, Kazín, Zbiroh • zajímavosti

v okolí: Koněpruské jeskyně, Karlštejn • východisko k výletu: Vinařice

Zlověstný průvod divoce pomalovaných válečníků se pomalu pohyboval mezi rozeklanými skalami, v nichž zely četné jícný jeskyň. Vpředu šel šaman a jeho pomocníci rytmicky bušící do bubnů, uprostřed obět' omámená bylinami a pro jistotu ještě s pouty na rukou, zbytek kmene se táhl vzadu. Když došli k temnému otvoru v zemi na vrcholu hory, průvod se zastavil. Muži s bubny zrychlili rytmus a kouzelník začal vydávat neartikulované skřeky, které ostatní muži podbarvovali vlčím vytím. Tempo úderů zvolna rostlo, řev z desítek hrdel sílil, šaman se svíjel v epileptickém tanci – a pak najednou jeho ústy změněným hlasem promluvil podzemní démon. Muž ukázal na svázanou obět', vzduchem se mihly kamenné nože a palice, do výšky vystříkla krev. Kmen se vrh na ještě teplé tělo a rozsápal ho na kusy. Každý se pro sebe snažil urvat co největší sousto, protože tak velký podíl síly zajatého protivníka přejde na něj. Brzy zůstaly jen roztrštěné kosti. Kouzelník je posbíral a s hrdelním mumláním vhodil do propasti. Démon byl uspokojen.

Tajemství skalní průrvy

Nejvyšší kopec v Českém krasu Bacín zdánlivě není nijak zvlášť výrazný ani tak vyhlášený jako jiné legendární hory a vrchy u nás. Teprve poměrně nedávno se ukázalo, že jde o jednu z nejpodivnějších svatyní, jaké se v Čechách nacházejí. Udivující je nejen její stáří, ale snad ještě víc doba, po kterou byla v provozu: nejméně 12 000 let. Kultovních míst, které se něčím takovým mohou pochlubit, není příliš mnoho ani v celosvětovém měřítku (připomeňme, že i turecký Göbekli Tepe poblíž Araratu, který je považován za jednu z nejstarších svatyní lidstva, je přibližně stejně starý, a ještě ke všemu netrval dlouho).

Archeologické nálezy také nevylučují, že tu v některých obdobích docházelo i k lidským obětem, a současně dokládají, že jakési rituály se zde odehrávaly ještě na samém počátku novověku. O to podivnější je, že v souvislosti s Bacínem prakticky neexistují žádné výrazné mýty, pověsti nebo legendy. Stojíme před něčím, čemu nerozumíme – a trochu z toho mrazí.

Bacín tvoří prvhorní vápence, které tu takovým tím decentně středočeským způsobem zkrasovatěly – takže nenajdete žádné strašlivé propasti, desítky kilometrů dlouhá podzemní bludiště a mohutné řeky vyvěrající ze skal. Jen sem tam nějaká ta jeskyňka, trhlina mezi útesy nebo malá propast. Na vrcholu Bacína se krasové jevy projevíly zvláštním způsobem: je tu široká mísovitě tvarovaná planina, jakýsi přírodní amfiteátr lemovaný krasovými skalkami a sem tam ozvláštněný závrtý – místy, kudy se dešťová voda propadá do neznámého podzemí. Jeden z nich se zřejmě zanesl nepropustným jílem, a tak je tu po většinu roku i malé jezírko.

Charakteristika Českého krasu poznamenala i zdejší jeskyňáře: zatímco jinde se spouštějí do gigantických jícnu a celé dny bloudí temným neznámem, tady si musí jeskyně často

vykopat. Jen odstranění nánosů totiž skýtá šanci na průnik někam, kde ještě nestanula lidská noha. A tak se roku 1988 skupina jeskyňářů z tetínské speleologické skupiny pustila také do odstraňování výplně krasové pukliny na vrcholu Bacína. Místo očekávaného průchodu do volných prostor ale narazili na lidské kosti a starobyrou keramiku. Nezbylo než zavolat archeology. Nálezy byly natolik zajímavé, že vědci kromě samotné trhliny během následujících několika let důkladně prozkoumali i větší část vrcholu kopce v jejím širším okolí. A nestarčili se divit.

Nejstarší stopy po pobytu člověka nalezené na Bacíně představovaly kamenné nástroje neandertálců pocházející z doby před 100 000 lety. Ještě víc ale archeology zaujaly lidské kosti, jejichž stáří se pomocí radiouhlíkové metody podařilo stanovit na 10 600 až 11 150 let, což je jen tak mimochodem doba poměrně blízká té, do které antický filozof Platon klade zkázu Atlantidy (přibližně 11 500 let). Tehdy se na Zemi stalo hodně divných věcí: zastavil se Golský proud, dlouhé období oteplování přerušil chladnější klimatický výkyv, kterému klimatologové a archeologové říkají dryas, mořská hladina nakrátko přestala stoupat, ožily mnohé sopky po celé planetě...

Oběti podzemním silám

Krajina Českého krasu v těch dobách připomínala sibiřskou tajgu. Lidé, kteří ostatky jednoho ze svých druhů uložili do krasové trhliny, se tu tehdy živili jako lovci a sběrači, možná i pashtevci. Později odešli, ale skalní průrva přesto nebyla zapomenuta. O čtyři tisíciletí později ke starým kostem někdo přidal kamennou sekyrku a k ní za dalších tisíc let přibyla nádoba kultury šňůrové keramiky. Lidské ostatky i hliněné nádoby sem dávali také lidé knovízské kultury na přelomu druhého a prvního tisíciletí před naším letopočtem. Okolnosti naznačují, že

při ukládání narazili na to, co tu nechali jejich dávní předchůdci, pietně nález zase zakryli hlínou a své mrtvé nechali o 30 centimetrů výš. Tak bychom mohli pokračovat dál: doba železná, pohanští Slované... a nakonec keramika až z přelomu 16. a 17. století, tedy doby, kdy už Evropa znala Ameriku a astronomové zjišťovali, jestli Země obíhá kolem Slunce, nebo naopak.

Důvod uložení ostatků a předmětů ve skalní dutině není jasný. Převažuje názor, že šlo o jakýsi rituál, možná pohřební, možná to ale byly oběti nadpřirozeným silám. Vzhledem k nálezo-
vým okolnostem mohly nějak souviset s podzemními silami, s lůnem Matky Země, s podsvětím, ale to jsou jen dohady. Bacínská průrva mlčí – neříká ano ani ne, nedokládá ani nevyrací. V poměrně blízkém okolí ale byly učiněny i výmluvnější objevy – a z některých jde hrůza.

Vladimír Stárka v publikaci *Český kras* říká: „V malé uzavě-
rové jeskyni v Císařské rokli jeskyňáři našli kosterní pozůs-
tatky ženy, kterou prozkoumal archeolog S. Vencel. Žena byla
ubita a byla jí odříznuta ruka. Podobně ořesaný nález pochází
z malé propasti na Tobolském vrchu, kde byly nalezeny pozůs-
tatky několika koster.“

Atmosféra v Císařské rokli je většinou tísnivá sama o sobě. Když si tam ještě k tomu představíte, že tu kdysi někdo surově vraždil lidi určené k obětování nadpřirozeným silám a provozoval kultovní lidojedství, není vám tam moc dobře. A uvědomíte si, že naše doba navzdory své úspěchanosti a mnoha dal-
ším neduhům není zas tak špatná, jak tvrdí ti, kdo si pohanskou
minulost rádi idealizují. Že něco jako pokrok přece jen existuje.

Ty nejmladší nálezy na Bacíně jsou svým způsobem nejpo-
divnější – těžko lze předpokládat, že někdo šel na Bacín zaha-
zovat starý džbán. Mohl v kraji nějaký kult nebo pověra přetrvat
tak dlouho? Víc by mohly naznačit místní legendy, jenže těch je
kupodivu velmi málo.

Démoni s kulatou hlavou

Už jsme se zmínili, že pověsti týkající se Bacína jsou na kopec s tak dlouhou magickou tradicí neobvykle skromné. Je to o to podivnější, uvědomíme-li si, že na mnoha jiných takových lokalitách lidová tradice zvláštním způsobem uchovala vzpomínku na kultury, které tu byly stovky a tisíce let před tou naší. Například o jeskyni s názvem Býčí skála v Moravském krasu se říkalo, že v ní po nocích řadí tlupy kostlivců, duchové záhadného lidu, který kdysi dávno přišel z daleka, vešel do podzemí a už se nikdy nevrátil. Pozdější archeologický průzkum opravdu našel množství koster, obrovské množství šperků i dalších předmětů a také sošku býčka určenou zjevně k rituálním účelům. To se událo nejméně dvacet století předtím, než si obyvatelé Moravského krasu tyto pověsti vyprávěli.

Ani Bacín ale není tak docela bez působivých legend. Prý v jeho podzemí sídlí bytosti s malými neduživými těly a velkými hlavami, jejichž kůže umí měnit barvu. Trochu podezřelé je, že se tito démoni nápadně podobají mimozemšťanům z moderních fantastických filmů, ale hlavně to, že se tyto pověsti objevily v ufologických časopisech až po archeologických nálezech, zatímco ve starších pramenech jsem po nich pátral marně. Zvláštní je i to, že všechny tyto zdroje opisují jeden od druhého slovo od slova. Jediná prokazatelně původní pověst mluví o poustevníkovi, který tu zkoušel čarovat, a proto ho v Berouně strčili do vězení. Zřejmě nějaký břídil.

Nicméně novodobí lovci záhad tvrdí, že temeno Bacína vyzařuje silnou podzemní energii, což má být i skutečným důvodem existence svatyně. Roku 1999 tu dokonce jakási skupina zkoušela silou spojených myslí přivolat mimozemšťany, kteří se náhodou právě nacházeli nad Šumavou, takže z vesmírného hlediska co by kamenem dohodil. Kosmická loď se nenechala prosit a přiblížila se k Bacínu až na kilometr. Nikdo ji sice nevi-

děl, všichni zúčastnění ale přítomnost mimozemské entity cítili. Některé dámy prý dokonce křičely hrůzou a ztrácely vědomí.

Snad je proto lepší, že na temeno kopce ani nevede žádná turisticky značená cesta. Hysterky někdy dají zabrat i pozemšťanům, natožpak mimozemšťanům, kteří na takové moresy nejsou zvyklí.

Jak se tam dostat

Vlakem lze dojet do Všeradic (trať Zadní Třebáň – Lochovice), odtud vede silnice do asi tři kilometry vzdálených Vinařic, kam lze také dojet autem. Odtud se můžete vydat po silnici na Liteň (která je současně také zeleně značenou turistickou cestou) pod Bacín. Na samotný vrch žádná značená cesta nevede, ze silnice je to však jen pár set metrů.

Pokud budete pokračovat po zelené tímto směrem, dostanete se do Litně, kde je zámek a židovský hřbitov. Opačným směrem vás zelená značka zavede pod masiv Kobyly a Zlatého koně (bohužel z velké části odtěžený velkolomem) s hradištěm Kotýz, proslulými Koněpruskými jeskyněmi, Aksamitovou bránou a dalšími pozoruhodnými krasovými útvary.

2

Blaník

Hora přízraků a legend

Název: Blaník (Velký Blaník, Malý Blaník) • nejvyšší bod: 638 m n. m. • souřadnice

GPS: 49° 38' 31,69" N; 14° 52' 22,25" E • kde se nachází: Středočeská pahorkatina,

jižně od Vlašimi • další blízké kopce: Třemšín • zajímavosti v okolí: Chýnovská jeskyně

• východisko k výletu: Louňovice pod Blaníkem

Blaník je hned po Řípu asi nejposvátnější český kopec. Legenda o blanických rytířích, kteří pod vedením svatého Václava vyjedou z hory, až bude národu nejhůř, byla nedílnou součástí obrozenecké mytologie. I proto se jedním ze symbolických základních kamenů Národního divadla stal také téměř dvoutunový kus blanické žuly. Při jeho dobývání roku 1868 se stala podivná věc, která mnohé utvrdila v přesvědčení, že tajemné síly na Blaníku stále působí. A že rytíři v hoře pořád čekají.

Osmnáct let v pohádkovém podzemí

Kámen pro Národní divadlo se na Blaníku odlamoval z lokality známé jako Býčí skála. Při tom došlo k neštěstí: do šedesá-

timetrové hlubiny se z útesu zřítíl kameník Václav Podbrdský z Hrajkovic. Přestože jeho pád viděla řada svědků, dole se jeho tělo nenašlo. Zůstaly jen krvavé cákance na kamenech. Úřady provedly podrobné šetření, dokonce zaznamenaly výpovědi svědků, podle nichž dole ležela i část lebky s mozkem a vlasy. Tedy celkem dobrý důvod k oficiálnímu prohlášení za mrtvého. Což se také stalo. Tím by mohla záležitost skončit, jenže...

O osmnáct let později se u c. a k. soudu ve Vlašimi objevil muž vydávající se za Václava Podbrdského a podal žalobu na kamenického mistra Františka Šolína, který kdysi práce na lámání kamene pro Národní divadlo řídil, „pro nezaplacení 11 zlatých a 25 krejcarů za kamenickou práci konanou v roce 1868 na Blaníku, jakož i na zaplacení úroků z té sumy a útrat na žalobách“.

Šolínovi se pochopitelně platit nechtělo, bránil se tedy tím, že pokud žalobci nechybí kus lebky a mozek – což zjevně nechyběl –, pak musí být podvodník. C. a k. úřad byl téhož názoru a vyzval Podbrdského, aby prokázal svou totožnost. V časech, kdy nebyly občanky ani řidičáky, to šlo realizovat jen svědectvím členů rodiny. Kameník si tedy přivedl otce, manželku, tři bratry a dvě sestry i s jejich partnery, navrch ještě sousedy, a dokonce i starostu domovské obce. Všichni tvrdili, že je to on a že teprve před několika dny přišel domů. Úřad se ale nevzdal a obvinil Podbrdského z vyhýbání se vojenské povinnosti, protože pokud nebyl mrtvý, tak musel být po celou tu dobu někde schovaný. Vysvětlení, kterého se úředníkům dostalo, jim ale vyrazilo dech:

„Neuvěřil bych, že jsem byl z domova vzdálen a že jsem v Blaníku prodlel celých dlouhých osmnáct let. Však všichni lidé, známí a přátelé, se kterými se stýkám a rozmlouvám, tvrdí mi a dokazují, že tomu tak je. Na své vlastní oči vidím, že otec můj a bratři moji zestárli, že sestry mé, které tehdy byly drobnými dětmi, nyní již dospělé a vdané ženy jsou a takové již dítky mají, jako samy tehdy byly, když jsem z Býčí skály spadl a v nejvnitřnějším nitře Blaníku se ocitl. Časně z jara před svým zmižením z povrchu zemského zasadil jsem hrušku, jabloň a ořech v našem sadě. Za dobu mé nepřítomnosti vzrostly stromky zasa-

zené ve statné a plodorodné kmeny. Slavný vojenský soud mne pronásleduje pro osmnáctileté vyhýbání se vojenské službě jako zběha vojenského. To všechno mi jasně dokazuje, že mezi mým pádem z Býčí skály a dneškem musela uplynouti ta dlouhá doba, ačkoliv o uplynutí a trvání té doby nijak vědomosti nemám a zřetelně se pamatuji, že jsem v Blaníku se zdržel jenom dobu velmi krátkou a že vrací se z Blaníku domů, myslil jsem na to, abych druhý den opět šel k panu mistrovi Šolínovi do práce a dále na témže kameni pracoval.

Pamatuji se velmi dokonale, jak jsem padal z Býčí skály na Blaník a nijak jsem při pádu tom neztratil sebevědomí. Odstře-lovali jsme tehdy veliký kámen z Býčí skály. Při odtržení toho kamene silou střelného prachu uhnul jsem se stranou trochu náhle a víc, než místo dovolovalo, a spadl jsem dolů na Skrej-šovský kámen. Cítil jsem v pádu, jak hlava má udeřila na skálu a jak se rozpryskla v kusy. V tom teprve okamžiku vědomí mé a myšlenky mé jako by se byly v drobounké mrkvičky roz-prýskly a zmizely. Nevěděl jsem o sobě, a když jsem se z bez-vědomí svého probudil, hlava mne nadmíru bolela. Hučelo mi v ní jako po silném hýření a po mnohém pití. Přicházel jsem k vědomí. Zrak můj oslábl, oči mne tlačily, před očima se mi vše točilo ve zmatených kruzích, jichž běh pomalu se zmenšoval, až vše točiti se přestalo. Pak jsem viděl vše jen v barvě modré, fia-lové, červené, žluté, zelené – až pak po nějaké chvíli jsem viděl opět všechno obyčejně, jako když je bílý den.

Seděl jsem v nějakém prostranném sále s vysokou klenbou. Na zdi byl obraz svatého Cyrila a Metoděje, prvních učitelů slovanských národů. Po chvíli se zticha otevřely dveře a jimi vstoupila do sálu dívka štíhlé, vysoké postavy, plavých vlasů, modrooká a tak krásná, tak krásná jako samo Boží smilování. Vznášela se trochu nad zemí a okolo ní jako nějaký třpytivý svit se rozprostíral, zrovna jako by ona sama světlo byla a paprsky vycházely z toho těla krásného. Chtěl jsem ji pozdraviti, chtěl jsem promluviti na tu krásnou dívku a zeptati se jí, kde se to vlastně nalézám. Nemohl jsem však vypravit ze sebe ani slova.

Rty se mi třásly, údy mými projelo jakési příjemné, osvěžující horko, ale hlasu jsem vydati nemohl.

Přiblížila se až ke mně, vzala mne za hlavu oběma rukama a pohlížela mi hodnou chvíli do očí, ale tak zblízka, že jsem cítil teplý její dech na tvářích svých, který jako by byl nový, neznámý mi život a cit vléval do mých žil. V hlavě mé se vyskytaly myšlenky nové, u mne neobvyčejné, vznešené myšlenky, jež se rodí v hlavách lidí učených, vznešených duchem, a ne v hlavě mé, prostého dělníka kamenického. Cítil jsem, že se děla se mnou velikánská proměna, že jsem se stával jiným, lepším člověkem.

Hleděl jsem v modré oči toho anděla-dívky a cítil jsem se nadmíru blaženým. Po nějaké chvíli zvedla se pak ode mne a kynula rukou do výše, jako kdyby na někoho neviditelného byla kývala. A v tom již se znova otevřely dveře, jimiž byla dříve sama vešla, a řadou vcházeli muži, aby jdouce okolo mne na mne popatřili. Zdálo se mi, jako by byli o mne starostliví, zdali jsem si pádem snad neublížil na zdraví.

Viděl jsem praotce Čecha, velikého knížete Sába, Záboje se Slavojem, Boleslava, Přemysly knížata a krále jdoucí svorně s rodem Vršovců, viděl jsem Karla krále a syna jeho Václava i Jiřího Poděbrada, pak Jana Žižku, oba Prokopy, Husa, Jeronýma, Božetěcha, Dalimila, Komenského, Všehrda, viděl jsem i křisitele národa Šafaříka, Jungmanna, Palackého, Havlíčka a mnoho jiných – nelze mi jich ani vypočítati. Za nimi šli pod zlatými nebesy svatí věrozvěstové a prvoučitelé slovanští Cyril a Metoděj v největší slávě a zpívali hymnus: „Glagojajte jazyci, pakorjajte sja narodi ibo s nami je Bog.“

Když přišli přede mne, obrátil se svatý Metoděj a otevřel velikou knihu, již nesl v levici, a okázal mi pravici na slova v knize zlatými písmeny psaná. Bylo to psáno písmem ne naším obyčejným. Takovému jsem se ve škole od pana učitele psátí a čísti neučil – avšak přečetl jsem to hned, co tam psáno bylo. Stálo tam:

„Prosvěščajte se ibo pravda spasajet vas.“

A svatý Cyril pozvedl kříž a požehnal mi slovy:

„Blahoslavený budiž, národe můj. Prvním mezi prvními učiním tebe. Panování nad bratřími tvými dám tobě. Rozmnožím tě jako hvězdy na nebi a osvítím světlem pravdy věčné jako slunce vprostřed dne.“

Klekl jsem a sklonil hlavu. Průvod se zvolna obrátil a za zvuků hudby neznámé, nebeské, vracel se opět cestou, kudy byl přišel, zpět a všichni hlasem velikým prozpěvovali vznešený chorál: „Voskresenje Tvoje.“

Všechno zmizelo, jen ta krásná dívka ostala u mne, ruce majíc sepjaté. Hledím na ni u vytržení a z úst sama sebou mi vyklouzla slova: „Ty, kdo jsi?“

„Jsem strážný duch, jsem génus národa českého. Zde se strážci a brániteli národa českého a jazyka bdíme, aby národ český nezhynul. Viděl jsi je všechny. Ti budou vám ochraniteli a vůdci v budoucnosti proti nepřátelům vašim. V českém Jihu spočívá síla českého národa. Však národ a jeho síla dřímá. Až se probudí, on bude tím blanickým vojskem, on bude osvoboditelem českého národa. A aby to dříve bylo, aj, já vyšlu vám učitele, kteří mluvití vám budou slovy plamennými, kteří rozžehnou svatý oheň lásky k vlasti v srdcích vašich, a pak jako orlové nad kořistí shromáždí se všichni Čechové ze všech širých končin světa a bojovati budou proti nepřátelům svým, až zvítězí. Jdi, vrať se domů ku práci své a hlásej, že spása Čechů spočívá v blanickém vojsku jeho – v rytířích od Blaníka, tj. v mužích českého Jihu, kteří dosud spali spánek blanický, a já pošlu vám hlásníky, kteří troubiti vám budou troubou velehláskou, jejíž jméno jest dějiny českého národa a jejíž hlas má jméno Osvěta. Jdi, budiž blažen.“

Chtěl jsem chytnouti napřaženou ruku tohoto anděla, abych ji políbil, avšak nenašel jsem ruku – ruce mé proběhly obláčkem šedivé páry. Myslil jsem, že se snad vznesl do výše ke stropu klenutému. Pohledím vzhůru a místo klenby vidím oblaka nad sebou, jak se na nebi prohánějí, a slyším vítr, jak v korunách jedloví hučí. Byl jsem tu v lese sám a sám.

Schylovalo se k večeru a ve mně se probudil hlad. Nejedl jsem od rána. Chvátal jsem tedy domů – hrozné divení. Nebyl prý jsem doma osmnácte let a já myslil, že jenom osmnácte hodin, jak dlouhý je v tu dobu u nás den. A nyní, pánové, sud'ťe nade mnou, jsem-li vinen, či ne?“

Na prostého kameníka šlo o pozoruhodný literární výkon. Pánové soudci byli nahaní: když Podbrdského odsoudí, udělají z něj čeští vlastenci mučedníka – a za to rakouským úřadům vykutálený kameník nestál. Úřady nechtěly dál jítit už tak narůstající šovinismus a Podbrdského osvobodily jako nesvéprávného. I navzdory tomu, že už „záhadné zmizení“ bylo podle všeho zinscenované proto, aby kameník unikl vojenské službě – skrýval se pak prý po většinu času ve zřícenině hradu Šelmberk u Mladé Vožice. Nejvíce škodný byl nakonec Šolín, který na základě osvobozujícího rozsudku musel svému bývalému zaměstnanci ušlou mzdu opravdu uhradit.

Mocnosti hory

První písemná zmínka o blanických rytířích pochází z roku 1471. V té době žil ve Vlásenici u Pelhřimova jakýsi Mikuláš, lidový kazatel, který strašil hříšníky peklem a kázal proti zkaženosti světského života (projevovala se podle něj i tancem a „líčením žen ve tváři“). Jaksi mimochodem také prohlásil, že „v hoře Blaníku skryto vojsko Boží ochrany země české a pravdy Boží“. Mikuláš zemřel roku 1495, ještě předtím ale byla jeho vidění a kázání sepsána.

Od té doby viděl rytíře svatého Václava na Blaníku a okolí kde-kdo. Vchod do jejich podzemních kasáren je údajně za útesem zvaným Vratová skála. Poblíž má být také stopa svatého Václava a otisk kopyta jeho koně. Většina příběhů o návštěvě podzemí obyčejnými smrtelníky má nápadně podobný děj: buď se někdo dostane do hory nedopatřením a tam zahlédne spící rytíře,

nebo je potká v lese a je jimi vyzván, aby jim v podzemí poklidil či jinak pomohl. Někteří jsou k nástupu dokonce vyzváni ve snu. Při troše štěstí je pak bohatě odměněn. Když se dostane ven, zjistí, že neuplynulo pár hodin, ale dlouhá řada let. Tady také zřejmě našel inspiraci vykutálený kameník Václav Podbrdský.

Jedno z těchto vyprávění je i součástí Jiráskových *Starých pověstí českých*, kde to potkalo jakousi prostou ženu a pak ještě i chudého pastevce. Na odborné práce si rytíři vybírají specialisty – velký zájem je především o kováře, protože v hoře s nimi spí i jejich oři. Autor oblíbených historických románů také líčí, za jakých okolností se blanické vojsko probudí a že to nebude moc hezké – rybník Pustý pod Blaníkem se prý naplní prolitou krví. Podle Jiráska podzemní armádu společně se svatým Václavem povede svatý Prokop, i když není jasné, v jaké funkci, když nemá vojenské vzdělání ani praxi. Zřejmě jako feldkurát.

Zdánlivě paradoxní je skutečnost, že legenda na první pohled tak typicky česká ve skutečnosti zřejmě pochází z úplně jiného kulturního okruhu – z keltských nebo ještě starších časů. Spící vojsko má přebývat v celé řadě dalších kopců (Vyšehrad, Boubín i jinde), často se stopami někdejšího keltského osídlení (např. Velký Kosíř). Svou podzemní armádu má i Slovensko; v hoře Sitno u Žiaru nad Hronom ovšem nespí rytíři, ale husaři. I oni čekají, až bude Slovensku nejhůř.

Samotné jméno hory Blaník je zřetelně keltské a v podobě Blaniak, Blaniacum a podobně se vyskytuje na mnoha místech, kde toto etnikum žilo. Ve Skotsku a Irsku je celá řada kopců, v nichž staré keltské legendy vidí brány do podzemí. Tam sídlí Aes Sídhe – Mocnosti hory. Blaničtí rytíři tak nejspíš jsou pozdním obrozeneckým ohlasem na dávné pověsti lidu, který tu už dávno nežije – alespoň pokud nepřijmeme v posledních letech módní tvrzení, že keltská krev dodnes koluje v našich žilách ve větším množství než krev slovanská a germánská, což je prý důvod české přichylnosti k pivu a bujaré zábavě.

Stejně časté jsou tyto pověsti ale i v německy mluvících zemích. V alpské hoře Untersberg nedaleko Salcburku tak má dřímat vojsko Fridricha Barbarossy, nebo dokonce Karla Velikého. Karel Hynek Mácha proto Untersberg nazval německým Blaníkem. I tady kdysi žili Keltové, takže je možné, že český i německý Blaník mají společné kořeny.

Abychom se ale po této stopě mohli vydat, měli bychom o Keltech (Bójích) vědět trochu víc. Bude se nám to hodit i na mnoha dalších místech této knihy, protože řada místních jmen i pověstí týkajících se české krajiny s nimi bezprostředně souvisí – dali ostatně jméno celé naší zemi: Bohemia, Boiohaemum, země Bójů. Tak tady je alespoň malá chronologická tabulka jejich působení v prostoru dnešního Česka.

okolo 750 př. n. l.	První zprávy řeckých obchodníků o keltských kmenech severně od Alp. Podle všeho se tato kultura zformovala možná přímo na našem území smíšením několika předchozích kultur
6. stol. př. n. l.	Řečtí spisovatelé mluví o obyvatelích střední Evropy jako o kmenu Keltoi
6. stol. př. n. l.	První stopy po Keltech na zbraslavském hradišti Závist. První kamenné stavby na našem území
113 př. n. l.	Keltští Bójové v Čechách odrážejí germánské kmeny ze severu. Patrně první zmínka o naší zemi v literatuře (Strabon: <i>Geografika</i>)
2. stol. př. n. l.	Rozmach budování typických keltských opevněných sídlišť u nás, tzv. oppid

1. stol. př. n. l.	Bójové osidlují zbraslavskou Závist a přivádějí ji k největšímu rozkvětu
okolo roku 0	Keltové z našeho území mizí
2. stol. n. l.	Tacitus ve svém díle zmiňuje keltský kmen Bójů, který před Germány sídlil v zemi stále zvané Boiohaemum (Bohemia)

Jisté je, že na Blaníku po Keltech zůstaly i zcela hmatatelné stopy v podobě zbytků valů a příkopů. Archeologický průzkum, který tu několikrát proběhl ve 20. století, objevil hradiště halštatské kultury, což byla (zjednodušeně řečeno) raná fáze vývoje keltské společnosti. Začalo vznikat někdy okolo roku 470 př. n. l. a postupně se vyvinulo v mocně opevněné místo s dvojitým pásem valů, jejichž pozůstatky ještě i dnes místy dosahují výšky až dvou metrů. Centrální část za vnitřním opevněním (akropole) má rozlohu 125 x 175 metrů. Archeologové tu našli základy staveb s kamennou podezdívkou, keramiku a žulové mlýnské kameny.

Na tak mocně opevněné místo byly nálezy překvapivě chudé, takže důvod výstavby hradiště není úplně jasný. S největší pravděpodobností souvisel s potřebou chránit nedaleká ložiska zlata a dalších barevných kovů – a možná se sem obyvatelstvo stahovalo jen v obdobích hrozícího nebezpečí. V okolí Blaníku se žlutý kov odedávna nacházel a zlatodůl Roudný tu fungoval ještě ve 20. století. To je zřejmě i důvod, proč se k hoře vztahuje také nápadně mnoho pověstí o zlatě a dalších pokladech (je ostatně možné, že tu po Keltech i zůstaly, ale lidové hledači, o nichž zdejší pověsti také často mluví, nám nic nenechali). Keltové byli první, kdo na našem území provozoval systematickou těžbu a zpracování kovů, což zřejmě lákalo méně praco-

vitá etnika k nájezdům a loupení. Ale nejen to, byli také první, kdo u nás zavedl mince.

První mince ražené na našem historickém území v letech zhruba 160 až 10 př. Kr. se nazývaly statéry. Předobrazem těchto zlatých platidel o hmotnosti něco přes osm gramů se staly stejnojmenné makedonské mince Alexandra III. Stavba důkladných opevnění v blízkosti nalezišť zlata a metalurgických dílen proto byla nezbytná. Podivné valy a možná i nálezy starých zbraní, mincí a jiných neobvyklých věcí na Blaníku pak nejspíš vedly k tomu, že původně keltský mýtus o vojsku spící uvnitř skály se udržoval další dvě tisíciletí.

Temné kulty

Čítankové legendě o rytířích spících v hoře Blaník už dnes asi moc lidí nevěří. Ostatně co s meči a kopími v době řízených střel? I tak ale zůstává kolem legendární hory mnoho nejasného. Některé zmínky ve starých spisech naznačují, že pověst je jen krotkou moderní podobou starších a temnějších mysterií.

„Vrch Blaník je opředen takovými pověstmi, že je lépe o nich nehovořit,“ píše učený jezuitský kněz, historik a český vlastenec Bohuslav Balbín (1621–1688) ve svém spise *Miscellanea historica regni Bohemiae* (Různé rozpravy o dějinách království českého). Škoda, že neprozradil víc.

Podobně skoupý na slovo byl i mistr Jan Hus už na počátku 15. století. Ten odsuzoval politováníhodný zvyk venkovského lidu chodit na hory (přičemž zmínil právě Blaník) a provádět tam jakési nepřístojnosti. Právě proto možná roku 1404 arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hazmburka vydal přímý zákaz poutí na Blaník. Tedy žádní rytíři a žádné svatováclavské vojsko, které vyrazí z hory, až bude Čechům nejhůř, ale naopak temné kulty, které jsou patrně starší než křesťanství.

Blaník je pro provozování pohanských praktik jako stvořený: tvoří výraznou dominantu Louňovicka a z daleka přita-

huje pozornost. Ve skutečnosti se nejedná o jeden kopec, ale o dvojici vrcholů: Velký Blaník a Malý Blaník. Na Malém Blaníku s nadmořskou výškou 564 metrů byly nalezeny zbytky jakéhosi středověkého opevnění a keramická nádoba pocházející ze 13. století, ale žádné starší artefakty. Přesto se nejděsivější pověsti týkají právě tohoto vrcholu. Mají se tu například vyskytovat hluchá strašidla, která roztrhají každého, kdo se jim nezamlouvá. Možná právě proto tu byla roku 1735 vybudována kaple sv. Máří Magdalény. Dnes už tu po ní zůstaly jen trosky obvodového zdiva.

Dvojjedinnost hory může být znalcům starých mysterií nápadná, protože předkřesťanské kulty se často týkaly právě kopců se dvěma vrcholy. Jeden představoval sídlo dobrých (nebo lépe řečeno pozitivních, slunečních, mužských) sil, zatímco druhý, obvykle ten menší, zase temnou (lunární, ženskou) stránku existence, které dohromady a neoddělitelně tvoří podstatu vesmíru. Právě tady může být kořen špatné pověsti Malého Blaníku.

Dnes je na vrcholu Velkého Blaníku pozoruhodná 30 metrů vysoká dřevěná rozhledna a před ní bizarní pravidelně utvářená skaliska, která sama o sobě poskytují bohatý materiál pro obrazotvornost.

Ještě z 18. století pocházejí zprávy, že v okolí hory bývají za noci k vidění tajemná světla a zjevují se podivné přízraky. Farář z nedalekého Právnína roku 1734 přísežně vypověděl, že za úsvitu a za soumraku bývá od Blaníku slyšet trubení a bubnování. Louňovický farář v téže době dokonce osobně spatřil podivné přízračné postavy, které se potloukaly po lesích.

Nápadně mnoho svědectví mluví o setkání s podivnými lidmi snědé pleti, kteří bloudí tmou a ne vždy se chovají právě přívětivě. Zvlášť lovce pokladů a luštitelé záhad nemají v lásce. Vypráví se, že lidé, kteří se pokoušeli v hoře hledat poklady, buď sami špatně dopadli, nebo své potomky důrazně varovali, ať se Blaníku vyhnou. Nelze vyloučit, že tyto pověsti šířili sami hledači pokladů, aby jim konkurence nelezla do zelí.

Novodobí záhadologové věří, že místa, kde se odehrávaly dávné rituály, nebyla vybrána náhodně. Jde prý o lokality, kde proudí jakási podzemní či kosmické energie, což mělo vliv na psychiku přítomných i na vznik různých světelných a zvukových efektů. Nelze vyloučit, že sopečný kopec vyznačující se určitými geomagnetickými anomáliemi může citlivější jedince opravdu uvést do změněného stavu vědomí. Radikálnější lovci záhad dokonce tvrdí, že na Blaníku se občas otevírá brána do jiných dimenzí. V každém případě to ale je zajímavé místo pro výlet.

Jak se tam dostat

Nejbližší železniční zastávka je ve Vlašimi, odkud vede přímo na Velký a Malý Blaník červená turistická značka. Auto je možné nechat v Louňovicích nebo v Načeradci. Z Louňovic pod Blaníkem dojdete po červené značce na začátek naučné stezky po Velkém Blaníku (odbočka červené na vrchol Malého Blaníku začíná na Rozcestí tří červených). Z Načeradce vede na Velký Blaník zelená značka. Od roku 1992 je Blaník společně s okolím součástí stejnojmenné chráněné krajinné oblasti, jíž vede naučná stezka Velký Blaník s deseti zastaveními. Začíná na parkovišti u Louňovic.

3

Boreč

Výlet na kouřící horu

Název: Boreč • nejvyšší bod: 446 m n. m. • souřadnice GPS: 50° 30' 51" N; 13° 59' 19" E

• kde se nachází: České středohoří u Lovosic • další blízké kopce: Milešovka • zajímavosti v okolí: muzeum granátů v Třebenicích

Momentálně nemůže naše země nabídnout jedinou činnou sopku, což má sice své výhody, z turistického hlediska by ale nějaká ta decentně kouřící hora možná nebyla k zahoezení. Určitou náhražkou může být vrch Boreč v Českém středohoří. Sopka to sice je jen jaksi podmíněně a spíš vysloužilá, ale občas opravdu kouří. Nejvíce při mrazivém počasí, což se může zrovna hodit v těch ročních obdobích, kdy jinak na výlety není moc pomyslení.

Sopečný ráz Českého středohoří je nepřehlédnutelný, takže by se člověk ani moc nedivil, kdyby některý z těch nápadně hrotitých kopců opravdu začal dýmat. Jeden to občas dělá – vrch Boreč nedaleko silnice spojující Lovosice s Velemínem tu a tam zahálí bílá pára, stoupající zejména v zimě z jam na jeho vrcholu. Domněnka, že jde o vulkanickou aktivitu, se nabízí skoro sama, a tak místní lidé ke kouřícímu kopci odjakživa vzhlíželi s posvátnou úctou. Čert, nebo aspoň sopka – obojí

se nevyplácí podceňovat. Dokonce nechybí ani pověst, že sem za měsíčních nocí přicházela věštit kněžna Libuše, zatímco její doprovod bázlivě čekal při úpatí kouřící hory. Pověst je zjevně inspirována antickými Delfami, kde kněžky věštily omámeny vulkanickými plyny, které vycházely z trhliny v zemi. Když to dělaly Pýthie, proč ne česká Libuše, že?

Ještě v 19. století se také v okolí vyprávělo, že na vrcholu dýmající hory bylo ústí bezedné šachty, která vedla až do pekla, kterému sloužila v podstatě jako komín. Místním lidem se ale takové sousedství nelíbilo a otvor na povrchu zavalili velkým kamenem. Od té doby musejí čerti na svět vylézat jinudy.

Čas hřmících vulkánů

Se sopečnou povahou Českého středohoří to ale ve skutečnosti je trochu složitější. Zdejší kužele sice opravdu vznikly vulkanickou činností, ale sopky jako takové to vlastně nejsou. Podzemní magma tu naposledy vyrazilo na povrch v třetihorách, potom kraj definitivně ztichl. Zatímco na jiných místech dnešní České republiky burácely sopky ještě dlouho poté, tady se už činila eroze: sypké vulkanické horniny odnášela pryč, až nakonec zůstaly jen obnažené sopouchy vyplněné ztuhlými výlevnými horninami, převážně čedičem a znělcem. To, co vypadá jako sopky, tedy ve skutečnosti jsou jen vypreparované kanály vychladlého magmatu obklopené sutí a zvětralým materiálem.

To ale pořád ještě neznamená, že by tu sopečná činnost nemohla doznívat, tím spíš, že nedaleké Teplice vděčí za své jméno i někdejší (dnes již bohužel značně povadlou) pověst lázeňského střediska termálním pramenům. Vývěry teplého vzduchu (ventaroly) na vrcholu Borče v zimě rozpouštějí sněh a mají teplotu i o dvě desítky stupňů vyšší, než ukazují teploměry o kus dál. Vysvětlení, že žhavé magma, nebo aspoň

horký pramen je někde nehluboko, se nabízí jako zdánlivě nejprirozenější.

Roku 1881 vyrazil tento podivný jev zkoumat pražský univerzitní profesor Jan Krejčí (1825–1887) se svým synem Prokopem. Krejčí – považovaný za zakladatele české geologické vědy – to vzal opravdu důkladně: měřil nejen teplotu vycházejících par, ale především jejich složení. A rázem bylo po sopce, po jedovatých výparech i po Libuši věšticí pod vlivem omamných par. Prokop, který byl zkušeným chemikem, nenašel nic jiného než teplý vzduch a trochu vodní páry.

Kopec jako komín

Další generace geologů pak záhadný jev vysvětlily. Boreč je protkaný dutinami, které nejspíš vznikly už v časech tuhnutí sopečného magmatu a později se ještě rozšiřovaly, jak horniny pukaly při změnách teplot. U úpatí kopce jsou zakryté kameninou sutí jako obrovským sítem, na vrcholu ústí v jamách, které jsou patrně umělého původu – kdosi se zřejmě pokoušel zjistit, kam trhliny vedou. Dnes už jsou jakékoliv změny na kopci přísně zakázané. Nitro hory protkané komplikovaným labyrintem puklin je tedy vlastně jakýsi obrovský tepelný akumulátor a současně i něco jako komín. V létě trhliny nasávají teplý vzduch z okolí a ten ohřívá horninu, jejíž teplota díky tomu nikdy neklesá pod deset stupňů Celsia. Akumulované teplo způsobuje, že v zimě teplejší vzduch z hlubin stoupá vzhůru a ventarolami na vrcholu Borče uniká ven. V menší a ne tak působivé míře se tento jev vyskytuje i na nedaleké a hůře přístupné Sutomi a na Ostrém. Neomezuje se ale jen na České středohoří – málo se ví, že viditelné vlažné páry v zimě stoupají také z průrvy zvané Teplá díra v Belkovickém údolí nedaleko Olomouce.

Zejména v mrazivých dnech je efekt na Borči velkolepý. Čím větší mráz, tím lépe. Ventaroly „kouří“, vodní pára se sráží na vět-

vích a kamenech a obaluje je krajkami jíní a někdy vytváří i působivé rampouchy. Zatímco všude je sníh, okolí ventarol září jasnou zelení rostlin a hemží se to tu hmyzím životem. Jako v pohádce o dvanácti měsíčkách, kteří uměli vykouzlit jaro uprostřed zimy. Čím větší mráz, tím je jev působivější, zejména na začátku zimy, kdy jsou zásoby tepla největší. Pak může rozdíl teplot mezi vyvěrajícím vzduchem a okolím dosáhnout až dvaceti stupňů – a to už je znát.

Příznivé mikroklima se projevuje na zdejší vegetaci. V jamách se vyskytují rostliny, které jinde nenajdete. Nejvzácnější je játrovka zvaná borečka krásná (*Targonia hypophylla*), kterou zde roku 1926 objevil velešínský učitel Jan Šimr. Jinak je doma v mnohem teplejších končinách světa od Iráku přes Etiopii až po Madagaskar. K dalším vzácným druhům, které se na Borči vyskytují, patří koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*), hvozdík pyšný (*Dianthus superbus*) nebo kosatec bezlistý (*Iris aphylla*). U spodního vyústění trhlinového systému žije lomikámen růžicovitý (*Saxifraga decipiens*).

Jak se tam dostat

Pokud chcete k Borči vlakem, můžete dojet až do Lovosic, odkud vede turistická značka až do Režného Újezdu. Autem nebo na kole dojedete také až do Režného Újezdu, kde snadno narazíte na značky okružní naučné stezky Boreč. Jejich osm zastavení vás nejen provede po zvlátnostech kouřící hory, ale ukáže i nezapomenutelné výhledy na České středohoří, které slavný německý cestovatel a přírodopisec Alexander von Humboldt (1769–1859) označil za jednu z nejkrásnějších krajin světa. A Humboldt měl s čím srovnávat. Jedno ze zastavení stezky je věnováno i bitvě mezi rakouskými a pruskými vojsky (sedmidenní válka), která se tu odehrála 1. října 1756. Jiným východiskem k výletu na Boreč může být stejnojmenná obec ležící z druhé strany kopce. Před několika lety tu byla zřízena

Tyršova stezka značená symboly zelených trojúhelníků v bílém poli. Národní přírodní památka na vrchu Boreč byla vyhlášena roku 1951 a má rozlohu 18,7 hektaru.

4

Boubín

Nejen prales, ale i Keltové

Název: Boubín (Kubany) • nejvyšší bod: 1362 m n. m. • souřadnice GPS: 48° 59' 28" N;
13° 49' 06" E • kde se nachází: Šumava • další blízké kopce: Obří hrad • zajímavosti
v okolí: zámek Vimperk • východisko k výletu: Kubova Huť

Nejvyšší horou Šumavy je sice bavorský Groisser Arber (Velký Javor) s 1456 metry nadmořské výšky a nejvyšším českým vrcholem zase Plechý s 1378 metry, ale nejpopulárnější je beze sporu Boubín. A to i navzdory skutečnosti, že na české straně hranice je v pořadí výšky až pátý. Za popularitu vděčí především své majestátní podobě, pralesu na svých úbočích a také pověstem, které o něm odedávna kolovaly.

Les z časů pravěku

Boubínský prales je zřejmě jedním z posledních zbytků lesního porostu, jaký před deseti tisíci lety pokrýval většinu Evropy. Do nitra Šumavy v okolí Boubína však lidské aktivity nedo-

sáhly. Zlato se tu nikdy nevyskytovalo a zemské obchodní cesty se svými strážnými hrady a královskými městy vedly jinudy. Těsně Boubín zřejmě ve středověku mýjela vimperská větev takzvané Zlaté stezky (její zbytky jsou v blízkosti Kubovy Hutě patrné dodnes) a nechyběly ani pokusy o rýžování zlata v přílehlých potocích, ale do hlubokých lesů kolem se odvažovali jen pašeráci.

Největší nebezpečí pro prales na Boubíně představovala těžba dřeva, zvláště když v nedaleké Kubově Huti vyrostla sklárna, kde se jím topilo v pecích, a byl vybudován Schwarzenberský kanál pro plavení kmenů z nedostupných částí Šumavy k Dunaji. Dokončili ho roku 1822 a jeho délka dosáhla úctyhodných 44 kilometrů. Přímo na Boubíně dokonce vzniklo umělé jezírko pro vylepšování průtoků v okolních tocích při plavení, ale prales přesto zůstal ušetřen.

Mimořádné hodnoty zbytků původního lesa na svazích Boubína si jako první všiml lesmistr vimperských lesů schwarzenberského panství Josef John (1802–1871). Na jeho popud kníže Jan Adolf II. Schwarzenberg roku 1858 rozhodl o vynětí 144 hektarů pralesa z obhospodařovaného lesa a jeho ponechání v přírodním stavu.

„Pro věčné časy lesní oddíly, co zbytkové někdejších pralesů budou zachovány a za prales ustanoveny. Zde se nesmí žádné dříví porážet a vůbec žádná práce vykonávat a jest nyní sám sobě úplně ponechán,“ napsal při té příležitosti moudrý pan kníže.

Později byl prales ještě rozšířen o ochranné pásmo a oplocen, aby návštěvníci svými kroky neničili podrost a neměnili půdní podmínky. Dnes mohou turisté nejzajímavější místa pralesa obdivovat z naučné stezky, která vede podél jeho současné hranice. Národní rezervaci se stal roku 1933 po zestátnění Boubína a v roce 1955 byl rozšířen na dnešní plochu 666 hektarů.

Mnohé stromy tu dosahují výšky okolo 40 metrů a stáří tři až čtyř století – rostly tedy už v době, kdy se odehrála bělohorská

bitva, zuřila třicetiletá válka nebo žil Jan Amos Komenský. Největší zdejší atrakci dlouho představoval Král smrků vysoký 57 metrů, tedy jako Petřínská rozhledna v Praze. Padl stářím 4. prosince 1970 ve věku 440 let.

Tajemná bylina martagon

Boubín je v psané historii poprvé připomínán roku 1355, kdy se o něm zmiňuje jedna z darovacích listin Karla IV. Staročeši hoře říkali Búbín, což sice možná připomíná bubáky, ale ve skutečnosti spíš pochází ze slova „boubel“ jako narážka na oblý tvar hory nebo od osobního jména Buba (Bubův vrch). Výklady jsou ale poněkud nejisté, protože název byl v latinsky psaných listinách v podobě Bubyn a slovanská verze představuje pozdní vysvětlení, možná podbarvené vlasteneckým cítěním obrozeckých historiků. Němci hoře říkali Koboberg podle Kubovy Hutě. Podobnost mezi jmény Kuba a Buba je nápadná, takže mohlo jít o tutéž osobu. Národnostní řevnivost na obou stranách ale způsobila, že tato velmi pravděpodobná verze je ostentativně přehlížena. Teprve v nové době se německý název hory změnil na kratší a pohodlnější Kubani.

K Boubínu se vztahuje také pověst o mocném čaroději jménem Žídek. Projevoval se hřměním na úbočí hory, uměl ale i léčit a dělat zázraky, takže byl považován za jednoho z nejmocnějších černokněžníků v zemi. A to i navzdory svému jménu, které nám dnes připadá spíš legrační než strašlivé. Znalci Keltů jsou ale jiného názoru: podle nich má jít o zkomoleninu keltského sousloví „aes sídhe“, což znamená něco jako „mocnosti hory“ a jde o jeden z mnoha výrazů keltského uctívání kopců, s nímž se tu budeme setkávat častěji. Pokud je to pravda, byl Boubín v minulosti něčím víc než jen pustým kopcem porostlým pralesem. Není to ostatně jediná pověst, která nám to sugeruje.

Poklady a vojsko v podzemí

Přestože Boubín vypadá jako poslední zbytek lidmi nikdy neobhospodařované krajiny, některé pověsti kolem něj jako by naznačovaly něco jiného. Podle jedné z nich tu prý kdysi stálo Obrovo hradiště – podivné město, které se z jakéhosi důvodu propadlo do země. Tam jeho poklady zůstaly dodnes. Hoří u nich věčný oheň, ale jeho světlo by případnému vetřelci moc nepomohlo, protože zlato a drahé kameny hlídá devítihlavý drak. V jiných pověstech ho ve strážní funkci zastupuje pes chrlicí z tlamy oheň nebo lev. Podzemní chodby mají vést z Boubína na sousední horu Bobík nebo až do Vimperka.

Dobře, to vše jsou jen pověsti, výplody lidové fantazie, jak tvrdí skeptikové. Ale kronikář Václav Hájek z Libočan, na kterého budeme v této knize narážet často, říká něco podobného, a dokonce zdejší hradiště přímo připisuje Keltům, o nichž má na svou dobu udivující znalosti: „Markvart (keltský náčelník, dnes známý jako Marobud)... obrátil se k Černému lesu. Tu mnoho lidu jeho do něj odstoupilo a on rozváživ své neštěstí opustil své hrady... také Boubín, jehož pustina dodnes na jedné vysoké hoře stojí.“

Myslel tím Boubín? Na první pohled je to přinejmenším nejisté, jenže existují i další podivné indicie. V Boubíně má například podle pověstí spát také české rytířské vojsko, které pod velením svatého Václava vyrazí do boje, až bude království nejhůř. Ano, jako v Blaníku. Jenže Blaník leží v srdci české kotliny s převážně slovanským osídlením, zatímco Šumavu obývali Němci. Pokud tedy oddíl v nitru Boubína není partyzánský výsadek, tak to nedává smysl. Vše nasvědčuje tomu, že jde o úpravu nějaké starší legendy – jak už jsme viděli na Blaníku a uvidíme i jinde, nejspíš keltské.

Proč ale tady, na místě, kde po Keltech nejsou žádné stopy? Nápadná je podobnost jména Obrův hrad a poměrně nedaleké

keltské lokality Obří hrad. Může to být jen prostá záměna, ale nemusí. Keltové nejspíš uctívali některá místa, aniž by na nich zanechávali památky na svou přítomnost. S něčím podobným se na své další pouti setkáme na již zmíněném Obřím hradě, na Troskách i jinde. Je dokonce možné, že pro ně posvátný okrsek představovalo celé horstvo nebo jeho vybraná část. Každopádně by si problém dávnější minulosti hory zasloužil větší pozornost.

Jak se tam dostat

Nejbližším výchozím bodem pro výlet na Boubín je Kubova Huť, kam se dá dojet vlakem nebo autem. Zdejší železniční stanice v nadmořské výšce 995 m je nejvýše položeným nádražím v České republice. Na vrchol odtud míří modrá značka a několik dalších cest, ne všechny ale bývají otevřené. Proto je dobré se před cestou o situaci informovat, nejlépe na webových stránkách Správy Národního parku Šumava. Roku 2005 byla nově otevřena fialová trasa, značená v terénu šipkami, která navazuje na modrou značku z Kubovy Hutě. Vzdálenější přístupy na Boubín jsou ze Šumavských Hoštic po žluté turistické značce a z Vimperka po zelené.

Na vrcholu Boubína je rozhledna – vysoká 21 metrů – s výborným výhledem. Za dobré viditelnosti jsou z ní vidět i vrcholky Alp. Přístup na ni je otevřený jen od 1. dubna do 30. listopadu. Je zde rovněž pamětní kámen připomínající návštěvu kardinála Friedricha von Schwarzenberga na vrcholu Boubína roku 1867. Byl to výkon o to obdivuhodnější, že tehdy neexistovaly značené turistické trasy, o GPS ani nemluvě.

Na hoře je také naučná stezka Boubínský prales se zastávkami na nejzajímavějších místech této unikátní lokality. Začíná u umělého jezírka, které bylo vybudováno roku 1836 kvůli plevelení dřeva.

5

Branická skála

Nacistický úkryt v podzemí

Název: Branické skály • nejvyšší bod: 264 m n. m. • souřadnice GPS: 50° 02' 30,171" N; 14° 24' 45,245" E • kde se nachází: Praha, Braník • další blízké kopce: Vyšehrad • zajímavosti v okolí: plavecký stadion Podolí • východisko k výletu: tramvajová zastávka Přístaviště

Praha nabízí možná světově ojedinělou koncentraci tajemných a unikátních míst, k nimž se lze levně, rychle a pohodlně dostat obyčejnou městskou dopravou. Jednou z těch méně slavných jsou Branické skály. Přitom zůstávají stranou pozornosti zcela nezaslouženě, neboť je tu na malém prostoru velké množství přírodních i historických zajímavostí, možnost sportovního využití, dětské hřiště... a kdo chce, může si udělat i malý výstup na slušný kopec s pěkným výhledem.

Branické skály tyčící se nad Vltavou vytvářejí docela impozantní scénérii: díky bílé barvě vápence a strmým svahům představují jednu z nejvýraznějších pražských dominant. Mají zřejmě i pohnutou minulost, protože se v souvislosti s nimi povídají pověsti o pokladech a starobylém hradu, který tu prý kdysi stával.

Těžiště jejich tajemství však spočívá v době poměrně nedávné: nacisté tu za druhé světové války budovali podzemní objekt neznámého účelu. Je na nich ale i pozoruhodná příroda, díky které bylo toto území s rozlohou devíti hektarů roku 1968 vyhlášeno jako chráněná přírodní památka. Vede jím naučná stezka s několika informačními tabulemi, která z něj dělá místo pro pěknou vycházku.

Skutečný Vyšehrad byl tady?

Branické skály jsou vlastně dvě lokality administrativně spojené do jedné přírodní památky: vlastní Branická skála a sousední Školní vrch. Vždycky ovšem nevypadaly tak jako dnes. Původně zasahovaly až do vod Vltavy a zřejmě se dost podobaly Vyšehradu. Vyvěral tu také pramen minerální vody, která se stáčela do lahví a prodávala se v Praze jako léčivá. Na teplých stráních se dařilo vinné révě a chmelu.

Lomový kámen se tu těžil zřejmě už za časů Karla IV., ne-li dřív. U paty skal pracovaly četné vápenky produkující kvalitní hydraulické vápno označované jako staroměstské. Nemalá část pražských historických památek je tak vlastně převtělením Branických skal. Ještě víc se jejich materiálu spotřebovalo na modernizaci města a regulaci koryta Vltavy nábřežími v průběhu 19. století. Přesto ještě roku 1834 namaloval Josef Mánes obraz, na němž je vidět Branická skála v impozantní, poměrně málo pozměněné podobě se vstupy do několika menších krasových jeskyní. Mánes ovšem patřil k romantické malířské škole, jejíž příslušníci měli sklony dělat Matterhorny z kdejaké krtiny. Těžba branického vápence skončila až roku 1928.

Podobné skalní kulisy vystupující přímo z říčních vod vytvářely kdysi i Barrandova a Zlíchovská skála na opačném břehu Vltavy. Asi proto neuděláme velkou chybu, když si původní podobu míst, jimiž Vltava vtékala do pražské kotliny, před-

stavíme jako úzkou skalní soutěsku, která zejména za povodní musela vyhlížet velmi dramaticky. Další takové později odlámané skalní hřbety končící až v řece bývaly i severně od Vyšehradu na území dnešního Nového Města.

Vyskytly se dokonce domněnky, že skutečný Vyšehrad, jak jej známe ze starých bájí, stával na vrcholku původních Branických skal. Geograf Jiří Král (1893–1975) o tom napsal celou knihu, kterou ovšem vědecká obec nepřijala zrovna příznivě. Hypotéza je sice kontroverzní, elegantně by ale vysvětlila podivnou skutečnost, že na Vyšehradě se žádné památky na raně slovanské osídlení nevyskytují. Ověřit už ale nepůjde, protože branický kopec do dnešní podoby okousala intenzivní lomová těžba kamene. Z míst, kde podle pověsti stával „starobylý hrad“, nezůstalo vůbec nic – vše se ve vápenkách proměnilo na stavební materiál.

Na dně pravěkého moře

Lomaře na Branických skalách odjakživa zajímal zdejší vápenec jako kvalitní surovina, vědci si na něm ale cení něčeho jiného: obsahuje záznam o geologické minulosti tohoto místa a o životě v dávných mořích. Samotná Branická skála je jedním z nejvýchoďnějších výběžků Českého krasu a představuje významný odkryv devonských vrstev. V sousedícím Školním vrchu, který je součástí téže rezervace, jsou hojné fosilie především hlavoňůčků, ale i populárních trilobitů. Má se za to, že právě odtud pochází vůbec nejstarší vědecky popsaná česká zkamenělina z roku 1770. Často sem chodil sbírat i sám Joachim Barrande.

Styk vápenců s nadložními břidlicemi na Barrandovských skalách představuje také mezinárodně uznaný stratotyp, tedy jakýsi vzor sledu horninových vrstev sloužící pro ověřování hranice mezi geologickými obdobími a datování hornin kdekoliv na světě.

Místo ale zaujme i milovníky živé přírody. Branická skála hostí dřín obecný, dekorativní travinu pěchavu vápnomilnou a modřenec tenkokvětý. Na Školním vrchu se zase vyskytují teplomilné trávy kavyl Ivanův a kavyl sličný nebo něžná bíle kvetoucí bělozářka liliovitá.

Největší zajímavost Branických skal (a magnet pro milovníky záhad) se ale ukrývá pod povrchem. Jde o chodby málo známé nacistické podzemní továrny, která se tu začala budovat pravděpodobně v roce 1944 pod krycím názvem Bronzit (některé zdroje uvádějí také jméno Agave).

Tajemný Bronzit

Kolem podzemního objektu v Branické skále je stále mnoho nejasného. Dnes známá část není nijak impozantní, někteří milovníci záhad ale tvrdí, že jde jen o zlomek skutečných rozměrů. Pravděpodobnější však je, že víc vykopat se prostě nestihlo.

Branické podzemí mělo být jednou z mnoha továren, kterými třetí říše reagovala na spojeneckou převahu ve vzduchu. K ukrytí výrobních linek před ničivými nálety byly většinou využívány už existující prostory, ty ale válečné mašinérii nestačily. V Branické skále proto němečtí inženýři nechali razit tunely podle osvědčeného schématu, kdy několik rovnoběžných štol spojují příčné chodby. Ty sloužily jako výrobní haly, zatímco podélné štoly umožňovaly dopravu mezi jednotlivými pracovišti, rozvod energií a větrání. Profil chodeb byl zvolený tak, aby se sem vešly stroje, zdvihací jeřáby a další technika.

V případě Bronzitu stačili Němci do konce války vyrazit jen asi 200 metrů chodeb. Dnes je tu celkem sedm vstupů do podzemí, s někdejší továrnou ale souvisí jen některé z nich. Co se tu mělo vyrábět, není jasné. Některé zdroje mluví o elektronikách pro firmu Philips, ale nechybí ani fantastická tvrzení, která

Bronzit spojují s mýty o diskovitých letadlech, která měli Němci během války v Praze vyvíjet.

Jak se tam dostat

Asi nejlepším východiskem k procházce Branickými skalami je z ulice Modřanská od tramvajové zastávky Přístaviště (linky 3, 17, 52) nebo stejnojmenné zastávky autobusů (118, 170, 196, 197, 501). Vede tu také cyklotrasa A2. Jinou možností je přijít na Branické skály shora od Dobešky, kam jezdí autobusová linka 142. Pak si můžete vychutnat vrcholové partie skal i výhledy na vltavské údolí a protější Zlíchov bez namáhavého výstupu od řeky.

6

Burkovák

Úkryt magických předmětů

Název: Burkovák (těž Tábor) • nejvyšší bod: 504 m n.m. • souřadnice GPS: 49° 19' 07" N; 14° 21' 15" E • kde se nachází: okres Písek, poblíž Bechyně • další blízké kopce: Klet', Boubín • zajímavosti v okolí: Bechyně, Písek, Písecké hory, jezero Orlické • východisko k výletu: Nemějice

Na první pohled je to celkem obyčejný kopec, jakých je ve středním Povltaví spousta. Většině lidem jeho jméno asi nic neřekne. Přesto se tu ukrývá jedna z velkých záhad naší minulosti. Na malém prostranství na temeni kopce našli archeologové obrovské množství prastarých hliněných plastik znázorňujících zvířata, ale ještě častěji různé geometrické předměty neznámého určení nebo tvary zcela abstraktní. S největší pravděpodobností sloužily nějakému kultu – ale proč jich tu bylo tolik? Nikde jinde u nás nebylo nic podobného nalezeno. Nejbližší obdobu znají archeologové až z daleké Itálie.

Podle jedné hypotézy byla na Burkováku svatyně, kam lidé ze širokého okolí po velmi dlouhé období nosili dary jakémusi božstvu nebo magické „pomůcky“ pro nějaký rituál. Druhý názor hlásá pravý opak: na vrchu byla dílna, kde se záhadné

předměty (sloužící například jako amulety) vyráběly. Ve skutečnosti ale jednoznačné, úplné a přesvědčivé vysvětlení zdejších nálezů zatím chybí – a možná se ho ani nikdy nedočkáme.

Sluneční kult

Příběh podivného nálezů na Burkováku začal poměrně nedávno. Ve 20. letech minulého století v kraji působila organizace amatérských archeologů z Jihočeské společnosti pro zachování husitských památek. Její členové Josef Švehla a František Lískovec se roku 1923 podívali i na Burkovák, o němž se vědělo, že byl na počátku husitského období místem velkého shromáždění lidu. Našli ale něco úplně jiného, než čekali: v malých lomech na okrajích vrcholové plošiny se povalovaly podivné hliněné předměty zjevně velkého stáří.

Amatérským archeologům to vrtalo hlavou a v letech 1927 a 1928 se na kopec vrátili. Udělali výkop, který měl plochu 20 čtverečních metrů, a z tohoto malého kousku země vynesli na světlo neuvěřitelné množství nálezů: 1440 malých hliněných plastik a několik tisíc keramických střepů. Přitom plastiky byly opravdu podivné. Snadno šly interpretovat jednoduché zvířecí figurky, v nichž nebylo těžké rozeznat koně, méně často ptáky. To ale byla jen malá část z celkového množství, zatímco zbytek se vysvětluje mnohem obtížněji. Jsou tu disky, válečky, ozubená kolečka, jakési cívky s ozubenými kolečky na okrajích nebo bez nich, kuličky, kroužky, tyčinky rovné i všelijak ohnuté, hranoly, trychtýře... Většina skončila v pražském Národním muzeu, v Prácheňském muzeu v Písku a v Husitském muzeu města Tábor.

Laikovi to nepřipomene vůbec nic, hodináře nebo mechanika možná napadne, že je to primitivní hliněné napodobení součástek nějakého stroje. A archeologové pochopitelně mají obvyklé náboženské vysvětlení. Už objevitelé věřili, že jde o obětiny,

které byly zanechávány na posvátném místě v rámci nějakého kultu. Všimli si také, že většina předmětů má v sobě otvory, takže je bylo možné uvázat na provázek. Usoudili podle toho, že se věšely na posvátné stromy, asi jako když my dneska zdobíme vánoční stromek.

Současná věda se domnívá, že předměty pocházejí z období halštatu, což je první fáze keltského osídlení a spadá do doby mezi 8. a 5. stoletím př. n. l. Představu „vánočních stromků“ ověšených hliněnými ozdobami zavrhl, s magickým posláním předmětů ale souhlasí. Disky a kola mají znázorňovat sluneční princip, cívky a válečky naznačují potřeby pro předení, tedy ženský princip, kuličky možná napodobují jantarové korále, mohou proto být zástupnou obětinou za skutečné šperky a podobně. Některé prohnuté tyčinky vypadají jako jha pro zapřažení hospodářských zvířat. Dá se proto předpokládat, že společně s figurkami koní, kol a dalších prvků mohly tvořit modely povozů.

Archeologové k těmto interpretacím došli na základě srovnání nálezů s objevy odjinud a je to vysvětlení pravděpodobné. Ale i kdyby bylo chybné, tak ti, kteří předměty vytvořili, už protestovat nejspíš nebudou.

Pozdější výzkum na vrcholové plošině ještě objevil jamky po kůlech, které byly součástí jakési konstrukce. Zřejmě souvisela s provozováním obřadů, jak ale vypadala, to nevíme. V širším okolí se nacházely pohřební mohyly halštatské kultury a z jedné z nich (návrší Hůrka u Nemějic) pochází nález, který možná naznačuje víc: bronzový řetěz s masivním přívěskem v podobě kola se čtyřmi loukotěmi ve tvaru kříže, na nichž jsou čtyři ptáci s hlavami směřujícími k ose. Kolo s křížem je odedávna považováno za symbol slunce (podle některých hypotéz se právě z něj vyvinula svastika – hákový kříž). Dá se také interpretovat jako zobrazení čtyř významných astronomických dat (slunovratů a rovnodenností), a tedy střídání čtyř ročních období, v širším smyslu pak opakujících se cyklů přírody a vesmíru, života a smrti, kosmického řádu... Znamená to, že Burkovák,

kde se nacházely obdobné předměty v hliněném provedení, byl místem provozování slunečního nebo kosmického kultu?

To všechno jsou ale jen domněnky. Lidé, kteří zde tyto podivné artefakty zanechali, jsou tisíce let mrtví a neměli písmo ani žádné jiné prostředky, jimiž by zachytili své myšlenky a představy o světě pro další pokolení. Přes propast času za ně mluví právě jen ty podivné předměty – a jejich řeč je chudá.

Burkovák ale nesloužil k obcování s mystickými silami jen v pravěku. Jeho stará sláva se mu nakrátko vrátila ještě v 15. století na samém konci středověku.

Správné místo pro konec světa

Na počátku takzvané husitské revoluce se vrchnost snažila podaným novou víru zakazovat – často ani ne tak z ideologických důvodů, jako spíš kvůli šířícímu se přesvědčení, že co nevidět přijde konec světa. Když rolník uvažuje stylem „...a napřesrok už nezaseju...“, to aby pak chudák feudál všechno dělal sám. A to bylo třeba zarazit. Jenže když se jednou dají masy do pohybu, jde to dost těžko. Poddaní pánům utíkali a shromažďovali se na kopcích – ne snad proto, aby tam vybudovali novou, lepší společnost, jak ještě nedávno tvrdily učebnice dějepisu (a jak mnozí věří dodnes), ale aby v modlitbách vyčkali konce světa.

Sektám ohlašujícím konec světa se obvykle říká chiliastické podle řeckého slova „chilioi“ – „tisíc“, protože největšího rozmachu dosáhly v souvislosti s blížícím se rokem 1000 našeho letopočtu. Tehdy se lidé masově zbavovali pozemských majetků a káli se ze svých hříchů v naději, že jim to pomůže, až stanou před tváří Stvořitele při Božím soudu. Jenže v roce 1000 bylo soudní přelíčení z neznámých důvodů odloženo na neurčito a majetky kvůli němu odložené se nevracely. Zavládla všeobecná kocovina.

Lidé jsou však nepoučitelní, a tak chiliastické sekty z tváře světa nezmizely dodnes. Proč se rozmohly v českém království právě na počátku 15. století, to by bylo na dlouhé povídání. Spokojme se proto jen s konstatováním, že právě víra v brzký soudný den a následné nastolení království Božího poháněla to, čemu se dost nepřesně říká husitská revoluce. Rozhodně mnohem víc než touha husitů vybudovat komunistickou společnost, jak se nám snaží namlouvat někteří novodobí historikové. Není asi třeba nijak zvlášť zdůrazňovat, že stejně jako v roce 1000 i v 15. století na chiliastickém poblouznění mnozí pěkně vydělali. Ale to už by bylo zase jiné povídání.

Důležité je, že takový konec světa není žádná legrace. Samozřejmě se musíte především zbavit všeho, co máte (on už vám revoluční kněz nebo hejtman poradí, komu a kde to odevzdat), trávit čas v modlitbách a sem tam namlátit někomu, na koho vůdci hnutí ukážou. Jenže to zdaleka není všechno, to by bylo moc jednoduché. Při konci světa se také, jak známo, otevírají nebesa, padají hvězdy, vylévají se vody, z hlubin země vystupují všelijaké Satanovy bestie... a při tom by mohl jeden snadno přijít k úrazu. Proto je třeba pěkně v co největším houfu vyjít na nějaký ten vhodný kopec a tam se modlit a modlit a modlit...

Proč?

Příčina je v Bibli, konkrétně v Novém zákoně, který vypráví o jedné hodně zvláštní příhodě v životě Ježíše Krista. Když se jeho kazatelské poslání na Zemi chýlilo ke konci, vzal své učedníky Petra, Jakuba a Jana na vrchol hory jménem Tabor „a proměnil se před nimi. I zaskvěla se tvář jeho jako slunce, roucho pak učiněno bílé jako světlo. A ukázal se jim Mojžíš a Eliš rozmlouvající s nimi... Když pak on ještě mluvil, oblak světlý zastínil je. A aj hlas z toho oblaku řkoucí: Tentot' jest můj milý syn... Když pak sestupovali z té hory, přikázal jim Ježíš, řka: Žádnému nepravte tohoto vidění, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých“.

Biblickým příběhem zvaným Proměnění Páně se podrobněji zabývám v jiné své knize (*Záhady Bible*, Alpress 2012), pro nás je ale důležité, že právě on inspiroval stoupence Husova učení

k pořádání táborů lidu na horách. Když na kopci komunikuje Bůh se svým synem, zřejmě je to místo, kterému dává přednost před nížinami. Proto je přinejmenším zdvořilé přijít mu tam naproti i před soudným dnem.

A právě proto se na Burkováku roku 1419 konal velký tábor lidu, kterého se mělo zúčastnit 42 000 poutníků. Tehdy také hora dostala své druhé jméno Tábor. Výběr lokality přitom nespíš nebyl náhodný, i na jiných místech této knihy uvidíme, jak povědomí o starých pohanských kultech na některých kopcích přečkalo příchod nové víry a leckde se jen dávný kult převlékl do křesťanského kabátu.

Krátce nato začalo nedaleko odtud růst město Tábor. Tak se slovo „tábor“ dostalo do našeho jazyka – byť se v moderní době čím dál víc objevovalo v souvislostech, které nejsou příliš bohu-libé. Stejně jméno (většinou z obdobných důvodů) mají nejméně čtyři další kopce u nás, a tak byl tomu jihočeskému později zase vrácen název Burkovák.

Jak se tam dostat

Nejbližší železniční zastávky jsou Bechyně (koncová stanice na trati z Tábora) nebo další v Branicích, Stehlovicích či Jeteticích na trati Tábor – Písek. Na kole nebo autem se dá dojet do Nemě-jic, odkud vede na vrch směrem na jih zelená turistická značka.